

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและบทบาทของครูภาษาไทย ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งประเด็นศึกษา ดังนี้

1. ตำราและเอกสารต่าง ๆ
 - 1.1 ความหมายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 1.2 การให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 1.3 การให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจวิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 1.4 การเสนอแหล่งวิทยาการ
 - 1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.6 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 1.7 การร่วมมือกับวิทยาการในโรงเรียนและในชุมชน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตำราและเอกสารต่าง ๆ

ความหมายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ความหมายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ (2526: 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

การศึกษาค้นคว้าคือการหาข้อมูลหรือหาความรู้ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้ศึกษาค้นคว้าเกิดความกระจำง เกิดสติปัญญาออกงามเพิ่มพูนเป็นทางการให้การประพฤติปฏิบัติตน และการดำรงชีวิตเป็นไปโดยมีแนวทางที่ถูกต้อง และสามารถประกอบกิจการต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ รวมทั้งสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่า ทั้งทาง

วัตถุและทางด้านจิตใจ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง
ของชาติบ้านเมืองและของโลก >

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (2525: 163) ได้ให้ความหมาย
ของการค้นคว้าไว้ว่า "ค้นคว้า (ก) หมายถึง สืบสาว หาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา เสาะหา
เอามา"

สุนทร แก้วลาย (2512: 8) ได้ให้คำนิยามของการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งมีความหมาย
คล้ายกับความหมายของ กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ และในพจนานุกรมว่า "การเรียนด้วยตนเองคือ
การรู้จักศึกษาค้นคว้าและเลือกหนังสือด้วยตนเอง นอกเหนือไปจากการเรียนในห้องเรียนและ
หมายถึงความสามารถในการใช้ห้องสมุด เพื่อศึกษาค้นคว้า มีทักษะในการอ่านและรู้จักประเมินค่า
ของหนังสือด้วย"

จะเห็นว่าความหมายของการศึกษาค้นคว้าในสองความหมายข้างต้น จะหมายถึง วิธี
การหาข้อมูล หรือหาความรู้โดยมิได้ระบุแหล่งของข้อมูล ส่วนในความหมายของ สุนทร แก้วลาย
นั้นเน้นแหล่งข้อมูล คือห้องสมุด

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหมายถึง วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดย
อาศัยการหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

การให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การปลูกฝังให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา
ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนควรจะได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
เพื่อให้การจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองดำเนินไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งในเรื่องนี้
กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ (2525: 3-4) ได้อธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า
ไว้ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรทางบุคคลให้มีคุณภาพ การมีโอกาส
เรียนรู้ศึกษาค้นคว้ามาอย่างเพียงพอ ทำให้บุคคลมีความรู้ดี มีประสบการณ์สูง มีความคิดปราดเปรื่อง
สติปัญญาเฉียบแหลม ทำให้เข้าใจในสรรพสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดีและถูกต้อง สามารถใช้ความรู้

ความคิด ใช้สติปัญญาและความเข้าใจของคนซึ่งแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และ
ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง

2. การศึกษาค้นคว้าก่อให้เกิดการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคม จากการศึกษาที่คนมี
คุณภาพทั้งทางกาย วาจาและใจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า รู้เหตุและ
ผล รู้สิ่งถูกสิ่งผิด รู้กาลเทศะ รู้ความจำเป็นของสังคมดังกล่าว สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้โดย บุคคล
ต้องศึกษาหาความรู้ รู้จักค้นคว้าหาประสบการณ์เพิ่มเติมอยู่เสมอ

3. การศึกษาค้นคว้าก่อให้เกิดการรับใช้ประเทศชาติและรับใช้โลก เพื่อความดีงาม
และสันติสุข ผู้ที่ศึกษาค้นคว้าก้าวหน้าในวิทยาการระดับสูง มีการวิเคราะห์ วิจัย และเสนอผลงาน
ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมหรือส่วนรวม จะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติ
และแก่โลก ประชาชนในชาติและในโลกจะได้รับประโยชน์จากความรู้หรือวิทยาการที่บุคคลนั้น
ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา ✓

จากประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า การศึกษาค้นคว้ามี่ประโยชน์
แบ่งเป็น 3 ระดับ ระดับแรกมีประโยชน์ต่อตนเอง ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนาทุกด้านเป็นบุคคล
ที่มีคุณภาพ ระดับที่สองมีประโยชน์ต่อสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า ระดับที่สาม
เป็นการศึกษาค้นคว้าในระดับสูง เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ของคนในชาติและของ
โลก เป็นการคิดค้นวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้มีแนวทางศึกษาค้นคว้าต่อไป

✓ สุพล ทองคลองไทร (2525: 15) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้
ใฝ่เรียน ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ไว้ว่า

1. เพื่อความเจริญงอกงามของความรู้และสติปัญญา
2. ให้สามารถแก้ปัญหาได้
3. สามารถตามทันโลก
4. ทำให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ ทำให้เกิดความเจริญงอกงามของมนุษยชาติ
5. ทำให้คนเรามีชีวิตที่มีความสุข เนื่องจากมีความมั่นใจในตนเอง ✓

✓ นอกจากนี้ เสาวนิต ลากานันต์ (2522: 8-9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใฝ่
นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนี้

1. ช่วยลดเวลาสอนของครู จากการสอนตลอดทุกชั่วโมง ซึ่งเหน็ดเหนื่อยมาก และ
อาจจะเป็นที่เบื่อหน่ายของนักเรียน มาเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนศึกษา

ค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีครูชี้แนะแนวทาง และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนมีปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ควบคุมดูแลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนให้เป็นไปตามแผนงาน และให้ความคิดเพิ่มเติม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งนั้นอย่างแท้จริง และได้รับความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นกว้างขวางออกไปอีก

(2.) การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้นักเรียนมีโอกาสคิด ไตร่ตรอง ทาเหตุผลและทำความเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วก็จะเกิดความคิดเห็นในเรื่องนั้นต่อไปอีก อาจนำไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่น ๆ ตามที่มองเห็น เช่น นำมาสัมพันธ์กับชีวิตของตนเองกับสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ด้วย ไม่ใช่เรียนรู้ไว้อย่างเดียว

สำหรับปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้านั้น อัลลัน จี ฮาร์ดิง (Alan G. Harding) ได้กล่าวไว้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม ถึงวันที่ 1 สิงหาคม 2524 ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2524: 258-259) นำมาสรุปไว้ ดังนี้

1. โอกาส ต้องมีโอกาสดูแลหาความรู้ คือต้องมีเวลาสำหรับแสวงหาความรู้หรือการคิด ต้องมีคำถาม หรือผู้สร้างเงื่อนไขให้คิดหรือแสวงหาความรู้ และต้องมีการให้คุณค่า คือความรู้ที่จะแสวงหาต้องมีประโยชน์ปัจจุบันหรือมีประโยชน์ต่อชีวิตภายหน้า จึงจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดแสวงหาได้

2. ความฉงน จะต้องสร้าง "สิ่งฉงน" ที่เป็นจริง และมีผลกระทบให้ผู้เรียนเกิดคำถามขึ้นในใจ และต้องการคำตอบนั้น

3. คำนิยามถึงขอบเขตความสามารถของผู้เรียน หากประเด็นของการแสวงหาความรู้นั้นยากหรือง่ายเกินไป ผู้เรียนก็จะหมดความสนใจ ต้องมีวิธีส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในความคิดของตนเองทีละน้อย ๆ โดยการยอมรับของเพื่อนและของกลุ่ม

4. ต้องจำกัดความหมายของ "ความล้มเหลว" ของการเรียนรู้เสียใหม่ ความล้มเหลวหรือความสำเร็จเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ควรนำมาประเมินกันในระหว่างบุคคล มิฉะนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการคิดแสวงหาความรู้

5. พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลตนเอง ทั้งผู้สอนและเพื่อน ต้องไม่มีเจตคติไปในทางที่จะคอยตัดสินความถูกต้องหรือข้อผิดพลาด

1.7) การให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจวิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การที่ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจวิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้นั้น จะต้องเรียนรู้วิธีการที่จะได้ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งวิธีการศึกษาค้นคว้ามียหลายวิธีด้วยกัน ดังที่ กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

(2526: 1-3) ได้แบ่งเป็น 4 วิธี สรุปได้ดังนี้

1. การอ่าน คือ การศึกษาโดยใช้ประสาทตา ทำความเข้าใจในสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็น เช่น อ่านหนังสือที่เรียบเรียงแล้ว อ่านภาพ อ่านเครื่องหมายต่าง ๆ อ่านกิริยาท่าทางหรือการแสดงออกทางใบหน้า อ่านปรากฏการณ์ธรรมชาติ อ่านสัญญาณต่าง ๆ การอ่านมีความสำคัญมากสำหรับการศึกษาค้นคว้า เพราะการทำความเข้าใจด้วยสายตานั้นทำได้รวดเร็ว สะดวกและกว้างขวาง

2. การฟัง ได้แก่ การศึกษาโดยใช้ประสาทหู เช่น การฟังคำสอนในชั้นเรียน การฟังคำสนทนาซักถาม การฟังเสียงธรรมชาติ การฟังคำบรรยาย อภิปราย การฟังเสียงดนตรี ฟังการแสดงทางโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เป็นต้น การฟังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการศึกษาค้นคว้า เพราะจะช่วยให้ได้รับรู้เรื่องต่าง ๆ ในเวลาอันจำกัด

3. การคิด ทำได้โดยใช้สมอง เมื่อมีการสังเกต พิสูจน์วิเคราะห์ โดยใช้สายตา หู จมูก หรือการสัมผัสทางประสาทอื่น ๆ แล้วคิดไตร่ตรองหาเหตุผล การสังเกต พิสูจน์วิเคราะห์ เป็นลักษณะสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ถ้าประสาทสัมผัสแล้ว แต่ขาดการสังเกต พิสูจน์วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก็ไม่ทำให้เกิดความรู้กองงามออกไป

4. การถาม เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้และการศึกษาค้นคว้าอีกอย่างหนึ่ง เพราะ ในชุมชนหรือในวงการต่าง ๆ ย่อมมีผู้รู้หรือผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า ทั้งนี้เพราะได้ผ่านวัยหรือได้ศึกษาค้นคว้าและรู้มาก่อน จึงอาจจะเป็นผู้ตอบคำถามถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้น้อยกว่า ช่วยทำให้เข้าใจกระจ่างชัดเจนในปัญหาหรือในสิ่งที่ผู้นั้นยังไม่ได้รู้ได้โดยรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาค้นคว้า ทาเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ มาทำให้เข้าใจ อยากรู้ก็ถาม การถามนี้ผู้รับฟังคำตอบต้อง พิจารณาด้วยว่า ผู้ตอบคำถามเป็นผู้สมควรเชื่อถือได้อย่างไรหรือไม่ และไม่ควรเชื่อจากการฟังอย่างเดียว ควรหาความรู้จากตำราหรือจากการค้นคว้าทางอื่นมาประกอบ เปรียบเทียบด้วย ก็จะได้ข้อมูลหรือความรู้ที่มั่นใจว่าถูกต้อง หรือเป็นประโยชน์แก่การเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

นอกจากวิธีการดังกล่าวแล้ว แม้นมาส ชาลิต (2526: 38) ได้กล่าวไว้ว่า

คนโบราณกล่าวไว้ว่ากระบวนการเรียนรู้มี 4 วิธี คือ สุต จิต ฆณา ลิขิต กล่าวโดยย่อว่า ส จ ฆ ล

ส คือ การฟัง รวมการใช้หู ใช้ตา ดู ฟัง อ่าน เพื่อเก็บข้อมูลและความรู้

จ คือ จดจำ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ วิจารณ์ นำความรู้ที่ได้มาใหม่ รวมกับความรู้เดิม เกิดเป็นความรู้ หรือความคิดใหม่

ญ สงสัยได้ถาม เมื่อไม่แน่ใจในความรู้ หรือข้อมูลที่ได้มาว่าถูกต้องหรือครบถ้วน เกิดความสงสัยใคร่รู้ ก็ได้ถาม สืบเสาะหาความรู้ เดิมส่วนที่บกพร่อง คนเราจะเรียนรู้ได้มาก ด้วยการถาม สงสัย และใคร่รู้ต่อไป

ล คือ การเขียน วาด บันทึก สิ่งที่เราเรียนรู้และสิ่งที่คิดได้แล้ว เอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อกันลืม หรือเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุง หาความรู้เพิ่มเติมไป โดยการอ่าน ดู ฟัง คิด ถาม ตามขั้นตอนข้างต้น

1.4 การเสนอแหล่งวิทยาการ

แหล่งวิทยาการมีความสำคัญต่อการศึกษาในปัจจุบันมาก แก้วตา คณะวรรณ (2523: 3) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของแหล่งวิทยาการที่จะต้องกำหนดไว้ในหลักสูตรว่า

หลักสูตรที่ดีคือหลักสูตรที่ใช้แหล่งวิทยาการให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

1. ประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งหมาย ความหมายและความสำเร็จของประสบการณ์แต่ละอัน
2. แหล่งวิทยาการ เช่น ห้องสมุด วัด สถานีนามัย ฯลฯ ถูกนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม
3. เลือกแหล่งวิทยาการให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน
4. มีการจัดสรรอย่างดี เหมาะสมที่กิจกรรมบางส่วนนักเรียนจะเป็นผู้จัดเองตามลำพัง และบางส่วนเป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

อรสา ปราชญ์นคร (2525: 106-108) ได้แบ่งประเภทของแหล่งวิทยาการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งวิทยาการในโรงเรียน ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้แก่

1.1 ครูผู้สอนเอง ฉะนั้นครูจึงควรแสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่ทันสมัยอยู่

เสมอ

1.2 ห้องสมุด หนังสือต่าง ๆ ควรมีไว้ในห้องสมุดเพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านสำหรับเด็ก หนังสืออุเทศ หนังสือพิมพ์ และวารสารวิชาการ เป็นต้น

1.3 สื่อการสอน ในโรงเรียนควรมีสื่อการเรียนการสอนให้พร้อม และมีห้องสำหรับเก็บรักษา

1.4 ห้องหรือศูนย์วิชาต่าง ๆ เช่น ห้องภาษาไทย สังคมศึกษา ศิลปศึกษา ฯลฯ

1.5 ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน เรือนเพาะชำ ฯลฯ

2. แหล่งวิทยากรในกลุ่มโรงเรียน

แหล่งวิทยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนแต่ละแห่ง ควรพยายามประสานงานและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนอื่นที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ประสานงานในการใช้ครู ห้องสมุด อุปกรณ์การสอน ห้องวิชาต่าง ๆ ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน และสิ่งอื่น ๆ ที่มีอยู่ร่วมกัน

3. แหล่งวิทยากรในท้องถิ่น อาจจำแนกเป็น 3 ประการ คือ

3.1 ทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และความถนัดพิเศษในวิชาการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวิทยากรที่ประกอบอาชีพในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่ ข้าราชการ พ่อค้า ช่างนา ช่างสวน ชาวไร่ และพระสงฆ์ เป็นต้น นอกจากนี้อาจเป็นวิทยากรที่สามารถมาให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นครั้งคราว เช่น ศึกษานิเทศก์ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ฯลฯ

3.2 ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน เช่น แม่น้ำ ลำคลอง อ่าว ทะเล ป่าไม้ ภูเขา ดิน หิน แร่ น้ำตก พืช สัตว์ในท้องถิ่น ฯลฯ

3.3 ทรัพยากรสังคม หมายถึง สิ่งที่สังคมสร้างขึ้นอย่างมีจุดประสงค์เพื่อความรู้ ความเข้าใจ ความเพลิดเพลิน และเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอน เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วัด โบสถ์ และสุเหร่า สมาคมต่าง ๆ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และสถานประกอบการต่าง ๆ

4. แหล่งวิทยากรนอกท้องถิ่นซึ่งควรพิจารณาใช้ประกอบเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน รวมทั้งการพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ แหล่งวิทยากรนอกท้องถิ่น ได้แก่

4.1 สถานทูต

4.2 สำนักแถลงข่าว

- 4.3 องค์กร สมาคม มูลนิธิ
- 4.4 บริษัท โรงงาน
- 4.5 พระราชวัง
- 4.6 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
- 4.7 ศูนย์บริรักษ์เพื่อการศึกษา
- 4.8 สวนสัตว์ และวนอุทยาน เป็นต้น

นอกจากนั้น นักการศึกษาได้จำแนกประเภทของแหล่งวิทยาการหรือแหล่งทรัพยากรในชุมชนไว้หลายประเภทด้วยกัน มาร์ค นิโคลส์ (Mark Nichols 1971: 342-343) ได้รวบรวมไว้ในหนังสือสารานุกรมการศึกษา (Encyclopedia of Education) โดยแบ่งเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. ผู้ชำนาญพิเศษ (Specialists) ผู้ที่มีความชำนาญ เช่น นักดนตรี จิตรกร นักกีฬา อาชีพ พ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม แม่บ้าน ช่างนา ฯลฯ
2. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียน (Parents of Students) เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่สุด
3. ผู้แทนองค์การ (Agency Representatives) บุคคลที่เป็นตัวแทนของสังคม เทศบาล และองค์การเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั้งพวกพนักงาน คณะกรรมการด้านธุรกิจต่าง ๆ และหน่วยงานอื่น ๆ
4. ผู้แทนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม (Business and Industrial Representatives) บุคคลที่ทำงานในโรงงานต่าง ๆ การขนส่ง เหมืองแร่ การเกษตร กิจการค้าต่าง ๆ การเงินและการประกันภัย
5. ผู้แทนของรัฐบาล (Government Representatives) บุคคลที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากจังหวัด เช่น นายกเทศมนตรี คณะกรรมการของจังหวัด ตำรวจ พนักงานดับเพลิง เจ้าหน้าที่อนามัย เป็นต้น รวมทั้งพวกที่อยู่ในระดับบริหารประเทศ เช่น สมาชิกวุฒิสภา ผู้แทนราษฎร และบุคคลในสหพันธ์ต่าง ๆ
6. คณะกรรมการให้การศึกษาแก่ประชาชน (Citizens' Advisory Committees) เช่น พวกที่ให้คำแนะนำในโรงเรียน และครู บุคคลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการบรรยาย สาธิต หรือให้นักเรียนออกไปเยี่ยมชม เช่น ไปสังเกตในระหว่างการประชุมของรัฐสภา เป็นต้น
7. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) ประกอบด้วยพืช สัตว์ป่า หิน น้ำ ดิน แร่ และวัตถุทางธรรมชาติอื่น ๆ

8. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Man - Made Resources) มนุษย์ได้สร้างสิ่งต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีคุณค่าทางการศึกษาและเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการสอนและการเรียน ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องบิน ถนน รถไฟ รถยนต์ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ รูปปั้น และทรัพยากรที่ใช้ในโรงเรียน เช่น กระดานดำ โต๊ะเรียน โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์

จากการที่มีผู้จำแนกแหล่งวิทยาการไว้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถสรุปแหล่งวิทยาการได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งวิทยาการในโรงเรียน
2. แหล่งวิทยาการนอกโรงเรียนหรือในชุมชน

การนำแหล่งวิทยาการในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนสามารถกระทำได้หลายวิธี ซึ่ง เอ็ดเวิร์ด กุสตาฟ โอลเซน (Edward Gustave Olsen 1960: 73) ได้เสนอแนะวิธีการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนประกอบการเรียนการสอนดังนี้

1. นำเอกสารสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ จากภายนอกโรงเรียนมาให้ให้นักเรียนค้นคว้าศึกษาในโรงเรียน
2. นำอุปกรณ์ต่าง ๆ จากชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. เชิญวิทยากรมาบรรยายในโรงเรียน
4. ให้นักเรียนสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน
5. พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่
6. การสำรวจแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน
7. การตั้งค่ายพักแรม
8. การจัดให้มีประสบการณ์จากการฝึกงาน

นอกจากนั้น วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525: 24) ได้สรุปวิธีการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน ดังนี้

1. การนำตัวบุคคล สิ่งของหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาสู่ห้องเรียน
2. การนำนักเรียนออกไปยังชุมชนเพื่อให้มีประสบการณ์ตรง พบเห็นสถานที่เป็นจริง เพื่อให้การเรียนการสอนในชั้นสมบูรณ์ขึ้น

วิธีการที่นักศึกษานิยมใช้ในการที่จะนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนนั้น มีอยู่ 3 วิธีคือ

1. การศึกษานอกสถานที่
2. การเชิญวิทยากรมาพูดให้นักเรียนฟัง
3. การไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน

จะเห็นได้ว่าการนำแหล่งวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียน การสอนมีหลายวิธีด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะเลือกใช้วิธีการใด จึงจะเหมาะสมกับ เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนเวลาและความพร้อมของผู้เรียน

การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีองค์ประกอบที่สำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงอยู่หลายประการ สำหรับในเรื่องนี้ เสาวนิต ลากานันต์ (2522: 3-8) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ได้แก่ การเตรียมตัวของครู คือครูจะต้องศึกษาหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร รายวิชาที่สอน และจุดประสงค์ของรายวิชาที่สอน

ประการที่สอง ครูควรจัด เนื้อหาวิชาที่จะให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตาม จำนวนคาบที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมลงไปให้ชัดเจนว่าจะให้นักเรียนแสดงออกในด้านใดอย่างไร เพื่อแสดงให้เห็นว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ในเรื่องนั้นแล้ว และมีความคิดเห็นหรือเจตคติในการนำไปใช้กับชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วย

ประการที่สาม ครูควรกำหนดวิธีสอน และอุปกรณ์การสอน เช่น ครูใช้วิธีสอนให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูจะต้องเตรียมอุปกรณ์อะไรบ้าง นอกจากหนังสือ หนังสือที่ครูกำหนดให้นักเรียนใช้ประกอบการศึกษาค้นคว่านั้น ครูจะต้องสำรวจและอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับ เรื่องที่จะให้ค้นคว้าให้เข้าใจรายละเอียดให้หมดทุกเล่มเสียก่อน แล้วจึงจัดทำเป็นบรรณานุกรม หรือรายชื่อหนังสือประกอบการค้นคว้าให้นักเรียน เพื่อช่วยความจำ ครูควรทำรายการหนังสือ พร้อมด้วยข้อความสังเขป เกี่ยวกับ เรื่องที่อ่านใส่แผ่นกระดาษขนาดมัตรารายการ เรียงไว้ภายใต้ หัวเรื่องสำหรับไว้ใช้อ้างอิงส่วนตัว ก็จะช่วยให้การเตรียมการเรียนการสอนมีความคล่องตัว มากขึ้น

เหตุผลที่ครูต้องอ่านหนังสือ หรือเอกสารประกอบการค้นคว้าทุกเล่ม ก็เพื่อครูจะได้มีความมั่นใจในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนักเรียนมีปัญหาในระหว่างการค้นคว้า และสามารถให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมได้เป็นอย่างดี เมื่อจัดให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับ เรื่องที่ให้ค้นคว้า

010673

นอกจากนี้ครูจะสามารถประเมินผลงานการค้นคว้าของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เมื่อครูกำหนดให้นักเรียนทำรายงานการค้นคว้าส่ง เพราะครูจะรู้ว่านักเรียนเขียนรายงานเองด้วยความเข้าใจ หรือว่าไปลอกจากหนังสือ

ประการที่สี่ จัดทำแผนการสอน ขั้นตอนของการสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียน การสอน

ประการที่ห้า คือ การประเมินผลการเรียน ครูวัดผลจะต้องคิดว่า การสอนโดยวิธีให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนโดยการให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นั้น ครูจะใช้เครื่องมืออะไรวัด ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

ประการที่หก ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดขาดไม่ได้คือ การจัดแหล่งวิชาการของโรงเรียนให้เป็นแหล่งการศึกษาค้นคว้า การเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรใหม่ จะได้รับความสำเร็จ ถ้าโรงเรียนมีห้องสมุดที่มีหนังสือเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างพร้อมมูล ส่งเสริมการอ่านการค้นคว้าตามหลักสูตร เป็นห้องสมุดที่จัดอย่างดีตามหลักวิชาบรรณารักษศาสตร์

นอกจากห้องสมุด โรงเรียนจำเป็นต้องจัดห้องกลุ่มวิชา ซึ่งมีหนังสือเกี่ยวกับวิชานั้น มีที่นั่งทำงานสำหรับครูที่ปรึกษา และมีที่นั่งทำงานสำหรับนักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วย

ในระยะเริ่มต้นที่โรงเรียนยังไม่พร้อมที่จะจัดห้องกลุ่มวิชาโดยเฉพาะ อาจใช้ห้องเรียนจัด เป็นห้องกลุ่มวิชาได้ โดยขณะที่ห้องเรียนว่างจากการใช้เป็นห้องเรียน ก็ให้นักเรียนใช้เป็นที่ค้นคว้าในลักษณะของห้องกลุ่มวิชา

การจัดหนังสือในห้องกลุ่มวิชา ก็จัดเช่นเดียวกับการจัดหนังสือในห้องสมุด ครูบรรณารักษ์จะเป็นผู้ช่วยทางวิชาการของครูทุกวิชาที่จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในด้านการสอนให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนครูวิชาการต่าง ๆ ก็จะเป็นผู้ช่วยครูบรรณารักษ์ ในการบริหารและดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน และห้องกลุ่มวิชาให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่การศึกษาค้นคว้าของนักเรียนและครูได้อย่างพอเพียง

ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้านั้น ชุดิมา สัจจันท์ (2522: 166) ได้อธิบายลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การมอบหมายรายชื่อหนังสือให้ไปอ่านเพิ่มเติม
2. การมอบหมายหัวข้อเรื่องให้ไปค้นคว้าอ่านเอง
3. การให้ทำแบบฝึกหัดและรายงาน
4. การพิมพ์เอกสารประกอบการบรรยายเพื่อให้ผู้เรียนไปอ่านเอง

นอกจากนั้น พัฒนา จันทนา (2526: 38-39) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการค้นคว้าหาความรู้ความเข้าใจ กล่าวโดยสรุป ดังนี้

1. การให้อ่าน ความรู้ความเข้าใจหาได้จากการอ่านหนังสือต่าง ๆ เช่น ความรู้ที่เป็นหลักเป็นกฎ เป็นข้อเท็จจริงที่พิสูจน์แล้ว จะอ่านได้จากหนังสืออุเทศ และวารสารทางวิชาการต่าง ๆ ความรู้ในเรื่องความเป็นอยู่ทุกด้านของสังคม จะอ่านได้จากหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ตลอดจนวารสาร เป็นต้น

ในการทำกิจกรรมนี้ ครูต้องรู้แน่ว่า สิ่งที่จะให้นักเรียนไปอ่านนั้นคืออะไร อ่านจากไหน นักเรียนมีหนังสือนั้น ๆ อ่านหรือไม่ นักเรียนอ่านแล้วตีความเป็นหรือไม่ ฉะนั้นครูจะต้องขจัดปัญหาที่ และเตรียมให้พร้อม โดยครูต้องตั้งคำถามเป็นแนวให้นักเรียนไปอ่านเพื่อหาคำตอบ และจะช่วยให้นักเรียนทำกิจกรรมนี้ได้ง่ายขึ้น

2. การให้สอบถามหรือสัมภาษณ์ การสอบถามหรือสัมภาษณ์ไม่จำเป็นจะต้องถามผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ อาจเป็นใครก็ได้ที่จะให้ความรู้ตามที่ต้องการได้ ข้อสำคัญครูต้องตั้งหรือให้นักเรียนช่วยกันตั้งหัวข้อที่จะไปสอบถาม หรือสัมภาษณ์ไว้ก่อนล่วงหน้า

3. การให้ดูหรือสังเกต กิจกรรมนี้สามารถจัดทำได้ในทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ครูอาจให้นักเรียนสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัว เพราะมีของจริงและสภาพความเป็นจริงในสังคมที่จะให้สังเกตได้ตลอดเวลา การเรียนจากของจริงจะทำให้นักเรียนได้รู้ความจริง โดยครูอาจตั้งหัวข้อว่าจะให้สังเกตอะไร ในเรื่องใด พร้อมทั้งทำแบบฟอร์มการสังเกต และแบบฟอร์มสำหรับทำรายงานไปด้วย ส่วนการดูอาจจะให้ดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ การแสดง การปฏิบัติ แล้วให้นักเรียนค้นหาความรู้จากการดูนั้น

4. การให้ฟัง เช่น ให้ฟังบทความทางวิทยุ ปาฐกถา เทศน์ อภิปราย ได้วาที และสนทนาทางวิชาการ เป็นต้น ครูอาจจะเป็นผู้กำหนดว่าให้ฟังอะไร เมื่อฟังแล้วจะต้องรายงาน ด้วยปากเปล่าหรือเขียนสรุป เรื่องสำคัญที่ฟังมา

5. การให้ทดลองทำหรือปฏิบัติ ในทุกวิชาจะมีเนื้อหาที่นักเรียนสามารถทดลองทำหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ได้หลายเรื่อง เช่น ให้นักเรียนทดลองเลี้ยงสัตว์ ทดลองเพาะพันธุ์พืช ทดลองทำแผนที่ ทดลองปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะ อารามาศิล และการกราบพระ เป็นต้น

6. การให้รวบรวมหรือสะสม เช่น สะสมรูปภาพเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน รวบรวม ภาพข่าว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยงานแต่ละชิ้นที่ให้นักเรียนทำนั้น อาจให้เขียนคำอธิบาย ประวัติ และความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกำกับไว้ด้วย

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองนั้น ครูผู้สอนควรมี หลักบางประการที่ควรยึดถือ เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ บรรลุผลสัมประสงค์ ในเรื่องนี้ พอล เอลลิส ทอร์รานซ์ (Paul Ellis Torrance 1967: 28-29) ได้ให้คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน สรุปได้ดังนี้

1. ครูต้องตระหนัก และยอมรับศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน
2. ครูต้องยอมรับนับถือคำถาม และแนวคิดของนักเรียน
3. ครูต้องพยายามตั้งคำถามที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนค้นคว้าอยู่เสมอ และมีความอยากรู้อยากเห็น
4. ครูต้องตระหนัก และยกย่องความคิดริเริ่มของนักเรียน
5. ครูต้องเพิ่มพูนความสามารถในการขยายความคิดให้กระจ่างแจ้ง และต้องเป็นผู้มีใจกว้าง มองสิ่งต่าง ๆ ให้ลึกซึ้ง ช่างใช้ความคิด และค้นหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อต้องการ
6. ระหว่างส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่นั้น ครูไม่ควรประเมินผลการกระทำ และการทดลองของนักเรียน เพราะหากนักเรียนกลัวการทำผิดขึ้นมา ก็จะไม่กล้าค้นคว้าหาความรู้ใหม่ หรือใช้วิธีใหม่อีกต่อไป
7. ครูต้องพยายามฝึกฝนตนเองให้เป็นนักอ่านประเภทสร้างสรรค์ (Creative Reader)
8. ครูต้องสามารถสังเกต และคาดหมายพฤติกรรมของนักเรียนได้ถูกต้อง ความสามารถเช่นนี้ จะช่วยครูในการแนะแนวการอ่านได้มาก
9. ครูจะต้องเลือกประสบการณ์ที่เตรียมไว้อย่างดีแล้วมาให้นักเรียน เป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด และทักษะเบื้องต้นสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเสียก่อน

10. ครูต้องเพิ่มพูนทักษะและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการวิจัย ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ ต่อแผนงานที่กระทำอยู่

11. ครูต้องเพิ่มพูนทักษะในการแก้ปัญหาให้มากขึ้น

16 การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

กิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อนักเรียนอย่างมาก เพราะกิจกรรม เสริมหลักสูตรมีบทบาทในการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ส่งเสริมความถนัดตามธรรมชาติ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกในทางที่ถูกที่ควร เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยนิสัยที่ดียิ่ง และสร้างความคิดของนักเรียนให้แตกฉาน ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงาน และเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน

บุญทัน อยู่ชมบุญ (2524: 41-42) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายให้แน่นอน เฉพาะชัด เพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติและการดำเนินการ โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ
2. ควรให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และสภาพท้องถิ่น กิจกรรมที่จะจัดทำขึ้นนั้น ควรเป็นกิจกรรมที่มีการเลือกสรรแล้วว่าเป็นประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน และสามารถจัดทำได้ ทั้งนี้ควรเริ่มต้นจากกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจ และสนองความต้องการของนักเรียน
3. ร่วมกันวางแผนโครงการและรายละเอียดต่าง ๆ ของกิจกรรม โดยพิจารณาถึงกำลังความสามารถของบุคลากร ทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ ด้วย
4. สถานศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม
5. โรงเรียนควรจัดให้มีการบริหารและนิเทศติดตามผลกิจกรรมอย่างมีระบบ กิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารจะต้องถือว่าเป็น งานปกติของครูเหมือนกับการสอนปกติ
6. ในการปฏิบัติงาน คณะครูอาจารย์ในโรงเรียนทุกคนต้องเห็นความสำคัญของกิจกรรมและตระหนักว่าการจัดกิจกรรมนั้นมุ่งจะช่วยการพัฒนาตัวนักเรียน เป็นสำคัญ
7. การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรควรจะมีความสำคัญเท่ากับการจัดการเรียนการสอน
8. การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรควรจะสอดคล้องกับบทเรียนในชั้นเรียน

9. แต่ละกิจกรรมควรดำเนินงานโดยคณะกรรมการซึ่งมาจากนักเรียน โดยอาจมี ตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก เปิดโอกาสให้นักเรียนดำเนินงาน อย่างมีประชาธิปไตย คณะกรรมการมาจากการเลือกตั้ง

10. ให้นักเรียนมีอิสระในการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ควรให้นักเรียน ทุกคนในโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

11. ควรมีกฎข้อบังคับของชุมนุม ซึ่งร่างโดยคณะกรรมการ และเสนอที่ประชุมใหญ่ พิจารณา

12. ควรจัดครูเข้าทำหน้าที่ ครูที่ปรึกษา เพื่อการแนะแนวทางในการจัดกิจกรรม โดยอาจจัดตามความถนัดหรือสนใจ และต้องเข้าใจว่า เป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น มิใช่ ผู้ลงมือทำ

13. ก่อนที่จะให้นักเรียนเลือกสมัครเข้ากิจกรรมหรือชุมนุมใด ควรมีการชี้แจง และจัดครูแนะแนว เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่ไม่รู้ว่าจะสมัครกิจกรรมใด เพราะอาจจะยัง ไม่เข้าใจตนเองว่ามีความสามารถหรือถนัดในทางไหน เพื่อจะได้ทดลองศึกษาตนเองไปด้วย

14. ในกลุ่มกิจกรรมหนึ่ง ๆ ไม่ควรให้มีนักเรียนมากจนเกินไป

15. ควรจัดคณะกรรมการประสานงานภายในโรงเรียนระหว่างชุมนุมต่าง ๆ เพื่อให้ การดำเนินงานต่อเนื่องกันโดยตลอด

16. การจัดงบประมาณควรพิจารณาให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละประเภท

17. ควรยอมรับให้สังคมภายนอก เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือการจัดกิจกรรม

18. ควรมีการแสดงผลงานให้สังคมนอกโรงเรียนได้มีส่วนร่วมรู้เห็น ด้วยเป็นระยะ ๆ เช่น การแสดงนิทรรศการ การแข่งขันกีฬา การประกวดต่าง ๆ เป็นต้น

19. ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรม เพื่อการแก้ไขปรับปรุงจุดบกพร่องต่อไป

สำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาภาษาไทย สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมหรรษ์ (2523: 203-208) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

ก. กิจกรรมทางด้านการใช้ภาษา และหลักภาษา

1. การฝึกการเล่าเรื่อง เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ ปาฐกถา หรือการบรรยาย ต่าง ๆ โดยมีครูหรือวิทยากรเป็นผู้ช่วยฝึก มีสถานที่ หรืออุปกรณ์ในการฝึก เช่น เทปบันทึกเสียง พร้อม

2. จัดการประกวดเล่าเรื่อง เล่านิทาน หรือการเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ตามโอกาส
อันควร

3. จัดการสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ ข่าว เรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจต่าง ๆ

4. อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับหนังสือต่าง ๆ ที่สมาชิกได้อ่านมาก

5. จัดบริการแลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่านในหมู่มวลชนสมาชิก

6. การจัดทำบรรณนิทัศน์ (Book Review) หรือบรรณนิทัศน์สังเขป (Annotation)

สำหรับหมู่มวลชนสมาชิก หรือช่วยบรรณารักษ์ของโรงเรียนจัดบรรณนิทัศน์ไว้หน้าห้องสมุด เป็นการ
แนะนำหนังสือหรือเชิญชวนให้นักเรียนทั่ว ๆ ไปสนใจในการอ่านหนังสือมากขึ้น

7. จัดกิจกรรมอาสาสมัครให้สมาชิกไปเล่านิทาน เล่าเรื่อง หรืออ่านหนังสือให้
นักเรียนในโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถม หรือเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าฟัง

8. ฝึกพูดสาธารณะ เช่น การปาฐกถา การพูดจูงใจ ระวังใจ การพูดเพื่อความบันเทิง

9. จัดการโต้วาที ยอวาที ระหว่างชั้น ระหว่างคณะ หรือระหว่างโรงเรียน

10. ฝึกอภิปรายแบบต่าง ๆ เช่น การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion)

การปาฐกถาหมู่ (Symposium) การอภิปรายซักถาม (Colloquy) และการอภิปรายกลุ่มย่อย
(Small Group Discussion)

11. เชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย สนทนา หรือตอบคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับ
ภาษาไทย หรือในเรื่องอื่นใดที่สมาชิกมีความสนใจ

12.พานักเรียนไปนอกสถานที่ ไปฟังการบรรยาย การอภิปราย หรือการจัดนิทรรศการ
ที่สถาบันอื่น ๆ จัดขึ้น

13. ฝึกเป็นโฆษกวิเทศ โทรทัศน์ อ่านข่าว ประกาศ หรือฝึกการเป็นพิธีกรในโอกาสต่าง ๆ

14. จัดการแข่งขันสะกดคำยาก การทำพจนานุกรมรวบรวมคำศัพท์ยาก หรือคำที่นักเรียน
มักจะสะกดผิด หรืออ่านผิดเสมอ ๆ

15. รวบรวมทำบัญชีคำราชาศัพท์ที่ควรทราบ

16. รวบรวมข่าว หรือบทความที่น่าสนใจ เสนอบริยายประกาศของห้องเรียน หรือของ
โรงเรียน

17. เขียนข่าว บทความ หรือเรื่องสั้น เสนอบริยายประกาศ

18. จัดการประกวดเรียงความ เรื่องสั้น หรือจดหมาย

19. จัดสัปดาห์แห่งการเขียนเรียงความ เรื่องสั้น บทความ หรือจดหมาย มีการแสดงนิทรรศการ การประกวด การเสนอผลงานเขียนที่ดีเด่น เพื่อยั่วให้สมาชิกมีความสนใจในการเขียนเพิ่มขึ้น
20. ทำสมุดภาพ สมุดคำคม สมุดรวบรวมคำประพันธ์ จดหมายเหตุ การบันทึกประจำวัน และอื่น ๆ
21. ทำสมุดรวบรวมคำพังเพย สุภาษิต หรือสำนวนไทยที่ควรทราบ
22. จัดการแสดงบทบาท ท่าทาง หรือแสดงละครที่เกี่ยวกับคำพังเพย สุภาษิต หรือสำนวนไทยต่าง ๆ
23. จัดรายการทายปัญหาจากสุภาษิตสาธิต การต่อคำพังเพย หรือสำนวนไทยต่าง ๆ
24. รวบรวมศัพท์หมวด คือ คำคำเดียวแต่มีคำศัพท์ที่ใช้หลายคำ เช่น ช้าง ม้า นาง น้ำ ดอกไม้ และอื่น ๆ
25. ทำหนังสือพิมพ์ประจำชั้น หรือหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน จะเป็นรายวัน รายักษ์ หรือรายเดือนก็ได้
26. ฝึกแต่งละคร และแสดงละคร จะเป็นละครวิทยุ หรือการแสดงละครบนเวทีก็ได้
27. ศึกษารวบรวมภาษาถิ่น นิยาย นิทานประจำถิ่น และเพลงกล่อมเด็กต่าง ๆ
28. การทายปริศนาจากภาพ หรือภาพนิ่ง
29. จัดรายการตอบปัญหาภาษาไทยที่น่าสนใจต่าง ๆ
30. ศึกษารวบรวมคำภาษาต่างประเทศที่ใช้อยู่ในภาษาไทย
31. หากทางโรงเรียนมีระบบกระจายเสียง ก็ควรจัดให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันรับผิดชอบ จัดรายการกระจายเสียงของโรงเรียน เสนอข่าว บทความ ประกาศของโรงเรียน เพลงไทยเดิม การอ่านทำนองเสนาะในระหว่างหยุดรับประทานอาหารกลางวัน
32. จัดรายการสนทนา อภิปราย และแสดงละครของโรงเรียนทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางโทรทัศน์
33. แต่ง และประกวดการแต่งคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ
34. จัดรายการโต้กลอนสด โต้สักวา ระว่างชั้น หรือระหว่างโรงเรียน
35. ประดิษฐ์หุ่นซึ่งอาจจะเป็นคน หรือสัตว์ก็ได้ เป็นหุ่นที่ใช้มือ นิ้วมือ หรือหุ่นที่ใช้การชักก็ได้ และฝึกการเล่าเรื่อง เล่านิทาน โดยใช้หุ่นประกอบ

ข. กิจกรรมทางด้านวรรณคดี

1. การฝึกหัดขับทำนองเสนาะชนิดต่าง ๆ และจัดการแข่งขันเป็นครั้งคราว หากมีการแข่งขันการอ่านทำนองเสนาะ ณ ที่ใด ทางชุมนุมภาษาไทยก็จัดการเลือกตัวแทนที่มีความสามารถไปร่วมแข่งขัน

2. ประดิษฐ์หุ่นตัวละครจากวรรณคดี ฝึกการเชิดหุ่น ขับทำนองเชิดหุ่น ขับเสภา เจาจจา หรือร้องเพลงประกอบการเชิดหุ่น

3. ฝึกการเท่เรือ ขับเสภา พากย์โขน สวดโอ้เอ้วิหารราย

4. แต่ง ขับร้อง และแสดงเพลงพื้นเมือง เช่น เพลงพวงมาลัย ลำตัด เพลงเรือ เพลงฉ่อย และอื่น ๆ

5. ขับร้องเพลงไทยเดิมจากวรรณคดี และเล่นดนตรีประกอบ

6. ขับร้องเพลงไทยสากลที่มีข้อความ และเรื่องราวเกี่ยวข้องกับวรรณคดีที่เรียน

7. การแสดงละครจากวรรณคดี โดยแสดงเป็นตอนสั้น ๆ แสดงบนเวทีระหว่างพักรับประทานอาหารกลางวัน หรือแสดงเป็น เรื่องยาวก็ได้

8. ตั้งกลุ่มผู้สนใจอ่านบทละคร (Play Reading Club) ในวรรณคดีไทยนั้นมีบทเรียนวรรณคดีทั้งที่เป็นร้อยแก้ว และร้อยกรอง ในบทร้อยกรองก็มีคำประพันธ์ระดับต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโคลง กลอน กาพย์ ฉันท์ การตั้งกลุ่มผู้สนใจอ่านบทละครก็เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจที่อาจจะทำได้ในระดับโรงเรียนหรือในวิทยาลัยครู

9. จัดทำ และประกวดสมุดภาพจากวรรณคดี

10. วาดภาพประกอบคำประพันธ์ หรือเพลง แสดงจินตนาการจากการอ่านวรรณคดี

11. จัดทำป้ายประกาศทางวรรณคดีติดไว้ในห้องเรียน หน้าห้องเรียน หรือป้ายประกาศของโรงเรียน

12. จัดการประกอบอาหาร ขนม และจัดผลไม้ตามที่ปรากฏในวรรณคดี

13. รวบรวมดอกไม้ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดี อาจจะเป็นดอกไม้สด หรือดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า ดอกไม้อัดแห้งก็ได้

14. ประดิษฐ์มาลัย อุบะ เกี้ยว หรือทำนุงา

15. ประดิษฐ์ข้างทรง ม้าทรง รถทรง ขบวนเรือ เครื่องราง อาวุธ เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์และอื่น ๆ

16. ทายปัญหาทางวรรณคดีจากคำประพันธ์ ซึ่งอาจจะยกคำประพันธ์นั้น ๆ มาจากวรรณคดีหรือแต่งปัญหาเป็นคำประพันธ์ขึ้นเองก็ได้

17. ทายปัญหาหรือปริศนาทางวรรณคดีจากภาพหนึ่ง

18. เชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย เกี่ยวกับวรรณคดี และคำประพันธ์ต่าง ๆ เรื่องที่อภิปรายควรเป็นเรื่องที่นักเรียนให้ความสนใจ เช่น วรรณคดีการอนุรักษวัฒนธรรมไทย ข้อคิด หรือแง่คิดจากวรรณคดี

19. เชิญวิทยากรมาแสดงการเชิดหุ่น ชับเสภา ร้องเพลงไทยเดิม

20. เล่าเรื่องจากวรรณคดี มีการขับเสภา บทสนทนา ร้องเพลง และมีการแสดงประกอบ

21. แสดงการฟ้อนรำจากวรรณคดีตอนต่าง ๆ เช่น รจนาเสียงพวงมาลัย อิเหนา ฉายกริช ฉุยฉาย เบญกายแปลง

22. เชิญวิทยากรมาแสดงอาวุธโบราณ และแสดงการต่อสู้ในสมัยโบราณให้สมาชิกชม

23.พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ทำนองวรรณคดีสัญจร เช่น ไปพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ตามเส้นทางนิราศพระบาทของสุนทรภู่ หรือล่องเรือไปตามคลองบางกอกใหญ่ ตามเส้นทางที่ปรากฏในนิราศนรินทร์

24.พานักเรียนไปชมการแสดงละครจากวรรณคดี ซึ่งทางกรมศิลปากร หรือสถาบันต่าง ๆ จัดขึ้น

25.พานักเรียนไปร่วมรายการสำคัญต่าง ๆ ทางวรรณคดีที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น วันสุนทรภู่ วันกรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชิโนรส ฯลฯ

26.จัดทำหนังสือ หรือเอกสาร วรรณคดีปริทัศน์ หรือวรรณคดีวิจารณ์ขึ้นในโรงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอข้อเขียนเกี่ยวกับวรรณคดีอย่างกว้างขวาง

27. จัดแสดงละครจากวรรณคดีเผยแพร่ทางวิทยุ หรือโทรทัศน์

28. จัดสัปดาห์แห่งวรรณคดีขึ้นในโรงเรียน มีแสดงนิทรรศการหนังสือวรรณคดี จัดแสดงผลงานทางวรรณคดีของนักเรียน มีการแสดงบนเวที เช่น ละคร การฟ้อนรำ การแสดง บทบาท การทายปัญหา การแสดงการทำอาหาร ดอกไม้ การขับทำนองเสนาะ การร้องเพลงไทยเดิม ไทยสากล และอื่น ๆ ใช้เวลา 1 สัปดาห์เต็ม มีการแสดงทั้งบนเวที และกลางแจ้งทุกวัน ตลอดสัปดาห์ เวลาที่มีการแสดงบนเวที หรือกลางแจ้งก็ใช้เวลาพักรับประทานอาหาร

กลางวัน นอกจากการแสดงดังกล่าวแล้ว อาจมีการบรรยาย อภิปราย หรือการสนทนา เกี่ยวกับวรรณคดีก็ได้

29. จัดแสดงนิทรรศการทางวรรณคดีขึ้น เป็นครั้งคราว

30. จัดแสดงการละเล่น หรือวัฒนธรรมตามที่ปรากฏในวรรณคดี ตามโอกาสอันควร เช่น แสดงประเพณีการเทศน์มหาชาติ การก่อกุญแจเจดีย์ทราย การแต่งงาน ฯลฯ

31. ในกรณีที่โรงเรียนมีสถานที่กว้างขวาง ควรที่จะได้จัดสวนวรรณคดีขึ้นในโรงเรียน รวบรวมดอกไม้ไทย ตามที่ปรากฏในวรรณคดี ปลูกให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เขียนชื่อติดไว้ อาจขอกข้อความจากวรรณคดีมาติดไว้ตามต้นไม้ หรือตามทางเดินก็ได้

32. จัดทำสวนสัตว์วรรณคดี อาจจะเป็นภาพวาด หรือสัตว์สตัฟฟ์ก็ได้

17 การร่วมมือกับวิทยากรในโรงเรียนและในชุมชน

การจัดกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูจะต้องเตรียมงานให้พร้อม โดยร่วมมือกับวิทยากรในแหล่งวิทยาการที่ให้นักเรียนไปศึกษา สำหรับแหล่งวิทยาการในโรงเรียนนั้น รัฐบาล อินทราภิบาล และ นवलจันทร์ รัตนกร (2524: 118-122) ได้กล่าวถึงการเตรียมตัวและการดำเนินงานทั้งฝ่ายครูผู้สอนและวิทยากรในแหล่งวิทยาการโรงเรียนไว้ว่า

ครูผู้สอนควรดำเนินการดังนี้

1. กำหนดเรื่องที่จะให้ค้นคว้า จุดมุ่งหมายและขั้นตอนของการค้นคว้า
2. ปรึกษาบรรณารักษ์ในเรื่องการจัดหาหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์
3. ขอให้บรรณารักษ์ช่วยทำบรรณานุกรมหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดเตรียมหนังสือและอุปกรณ์เหล่านั้นไว้เฉพาะสำหรับให้นักเรียนในชั้นที่กำหนดมาศึกษาค้นคว้า ตามระยะเวลาที่ตกลงกัน
4. อธิบายให้นักเรียนเข้าใจวิธีการค้นคว้า ควรแยกกันค้นคว้า เป็นรายบุคคลบ้าง เป็นกลุ่มบ้าง ควรมีหัวข้อการค้นคว้าของกลุ่มให้แน่นอน
5. ให้รายชื่อหนังสือ บรรณานุกรม และอุปกรณ์อื่นแก่นักเรียนและครูชี้แจงว่า จะไปขอใช้สิ่งเหล่านั้นได้อย่างไร

6. กำหนดวัน เวลาสำหรับรายงานผลการศึกษาค้นคว้า และอธิบายวิธีการรายงาน ว่าควรแบ่งงานกันอย่างไรจึงจะให้เสร็จได้เรียบร้อยภายในเวลาที่กำหนด

7. หากครูต้องการทดสอบผลการค้นคว้าด้วยกิจกรรมทำได้

สำหรับการเตรียมตัวและการดำเนินการในฝ่ายบรรณารักษ์ ควรปฏิบัติดังนี้

1. อ่านหลักสูตร ประมวลการสอนของระดับชั้นต่าง ๆ ให้ถี่ถ้วนที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อว่าเมื่อถึงเวลาที่ครูมาปรึกษาเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ห้องสมุด บรรณารักษ์จะสามารถให้ คำชี้แจง หรือเข้าใจในความต้องการของครูได้รวดเร็ว

2. อ่านกำหนดการสอนที่ครูเตรียมมาให้ เข้าใจและพิจารณาว่า ควรจะได้จัดเตรียม หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หรือวัสดุทัศนวัสดุอะไรบ้าง

3. จัดเตรียมหนังสือและอุปกรณ์ ให้เรียบร้อย หากที่ห้องสมุดไม่มีความพยายามติดต่อ ขอยืมมาจากที่อื่นหรือจัดซื้อหากถ้าจำเป็นและห้องสมุดมีเงินพอ

4. จัดทำบรรณานุกรมหนังสือ และรายการอุปกรณ์ที่จะใช้ส่งให้แก่ครูได้ทราบล่วงหน้า เพื่อครูจะได้ไปสำรวจดูหนังสือและอุปกรณ์เหล่านั้น ก่อนเวลา และนำไปอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ ต่อไป

5. จัดเตรียมหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามที่ครูขอร้อง เช่น เตรียมไว้ให้นักเรียน เฉพาะที่เรียนวิชานั้นตามที่ตกลงกัน

6. คิดเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิชานั้นให้เป็นที่สนใจแก่นักเรียน เช่น

6.1 จัดนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน

6.2 จัดทำกฤตภาคเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพิ่มเติม

6.3 จัดให้มีปาฐกถาเกี่ยวกับเรื่องนั้น

6.4 จัดให้มีการโต้วาที

6.5 จัดให้มีการอภิปราย

6.6 จัดให้มีการแสดงละครประกอบ

6.7 จัดให้มีการประกวดในเรื่องที่สอน เช่น ประกวดเขียนเรียงความ เขียน

คำขวัญ อ่านทำนองเสนาะ อ่านหนังสือ สมุดสะสม ฯลฯ

6.8 จัดให้นักเรียนร้องเพลงเกี่ยวกับบทเรียนนั้น ๆ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียนภาควิชาการ

6.9 จัดให้มีการเล่านิทานประกอบการเรียน

6.10 จัดให้มีการเล่าเรื่องในหนังสือเกี่ยวกับบทเรียนนั้น ๆ

6.11 จัดให้มีการทายปัญหา

6.12 จัดให้มีการวิจารณ์ เช่น วิจารณ์หนังสือ ตัวละคร ฯลฯ

6.13 จัดให้มีการฉายสไลด์ फिल्मสตริป หรือภาพยนตร์ประกอบ

6.14 จัดให้มีการเปิดเทป หรือแผ่นเสียงประกอบบทเรียน

6.15 จัดให้มีการแข่งขัน ทาคัฟท์ ชื่อบุคคลจากพจนานุกรม นามานุกรม

6.16 บางบทเรียนอาจจัดให้ออกรายการวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์

6.17 จัดรายการแสดงหุ่นประกอบบทเรียน

7. จัดสถานที่ห้องสมุดให้พร้อมสำหรับการค้นคว้า โดยการให้ความสะดวกทั้งในเรื่องโต๊ะ เก้าอี้ และการใช้หนังสือหรืออุปกรณ์

8. ช่วยอธิบายหรือแนะนำแก่นักเรียนในการค้นคว้า ตามที่ได้รับการขอร้องจากครู

9. เพื่อให้การจัดเตรียมการสอนโดยใช้กิจกรรมห้องสมุดดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรณารักษ์ควรส่งตารางความต้องการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าให้ครูทุกคนได้กรอกล่วงหน้า 2 สัปดาห์ ลงในช่องวันเวลาที่ต้องการพานักเรียนไปค้นคว้า เพื่อที่บรรณารักษ์จะได้ทราบล่วงหน้า และทราบความต้องการของครูที่จะพานักเรียนเข้าไปค้นคว้าในห้องสมุดได้ไม่สับสนและเกิดปัญหาในครั้งต่อไป

สำหรับการดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการในชุมชนนั้น ครูผู้สอนควรมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ซึ่ง เกคินี โชคติกเสถียร (2523: 90-91) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ติดต่อกับวิทยากรที่เลือกแล้วเป็นการส่วนตัว โดยครูหรือตัวแทนนักเรียน เพื่อร่วมกันวางรายละเอียดของการมาเยี่ยมห้องเรียนของเรา หรือการพานักเรียนไปพบ การพบเมื่อตกลงด้วยว่าจะต้องมีหนังสือเชิญไป เป็นลายลักษณ์อักษรติดตามไปภายหลังด้วย

2. แจ้งให้วิทยากรทราบถึงจุดมุ่งหมายโดยละเอียดของการมาหรือไปหา ตลอดจนขนาดของชั้นเรียน อายุ ระดับชั้น พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง และต้องมี

แผนที่แสดงที่ตั้งของสถานที่ที่จะมา ที่ตั้งของชั้นเรียน เวลาที่จำกัดที่จะต้องพูด ถ้าจะให้ดี ให้คำถาม ที่อยากจะถามล่วงหน้าแก่วิทยากรด้วย

3. เตรียมชั้นเรียน โดยเตรียมตัวนักเรียนให้มีความสนใจในเรื่องที่วิทยากรจะมาพูด ต้องให้ความสำคัญแก่วิทยากรด้วย เพราะการทำเช่นนี้จะทำให้วิทยากรเกิดความภาคภูมิใจ และอยากจะเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้แก่โรงเรียนต่อไปข้างหน้า ดังนั้นครูจึงต้องมีการ วางแผนกับนักเรียน โดยวางพื้นฐานในเรื่องที่จะฟังบ้าง เล็กน้อย และกำหนดตัวผู้ทำหน้าที่แนะนำ วิทยากรกล่าวขอบคุณ ตลอดจนปัญหาที่จะถาม หากมีควรเตรียมไว้ล่วงหน้า

4. กิจกรรมติดตาม ควรมีการเขียนเรื่องย่อของวิทยากรที่มาจากหนังสือพิมพ์ของชุมชน หรือโรงเรียน และมีจดหมายขอบคุณตามหลังไป และสุดท้ายควรให้นักเรียนแสดงผลงานที่ได้รับ จากวิทยากรนั้น ๆ แล้วเก็บไว้ในแฟ้ม เพื่อเป็นแหล่งค้นหาและศึกษาต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีน้อย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งวิทยากร เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ดังนี้

บรรจง นิวาสะบุตร (2509: 17, 40, 170-174, 180-182) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุดประกอบการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสำรวจการใช้หนังสือและวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุดประกอบการสอน ตลอดจนอุปสรรคในการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนในระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ บรรณารักษ์ จากโรงเรียนต่าง ๆ โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 360 คน และนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้หนังสือและวัสดุประกอบการสอนทั่วประเทศ ทั้งครูและนักเรียน ส่วนมากมีความพอใจในการสอนวิธีนี้ แต่มีอุปสรรคต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุดมีหนังสือและวัสดุไม่เพียงพอ สถานที่ห้องสมุดคับแคบ ห้องสมุดขาดวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญและจำเป็น บรรณารักษ์ไม่มีวุฒิ ทางบรรณารักษศาสตร์ และการร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์กับครูผู้สอนยังไม่เพียงพอ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรจัดหาหนังสือและวัสดุห้องสมุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดสังคมศึกษา หมวด ภาษาไทยและหมวดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นหมวดที่ครูใช้ประกอบการสอน และนักเรียนชอบ เรียน

มากที่สุดมาไว้ในห้องสมุดให้มาก ควรจัดให้มีชั่วโมงห้องสมุดในตารางสอน และครูผู้สอนควรร่วมมือกับบรรณารักษ์ในการวางแผนการสอนให้มากขึ้น

สมจิต พรหมเทพ (2515: 17,39-41) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิดและความสามารถในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนปทุมคงคา นครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในโครงการส่งเสริมการอ่านและการสอนการใช้ห้องสมุด" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนได้รับการสอนให้รู้จักใช้ห้องสมุด และหลังจากที่รู้จักใช้ห้องสมุดแล้ว นอกจากนี้ยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดต่อห้องสมุด และความสามารถในการใช้ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 300 คน จากโรงเรียนปทุมคงคา นครหลวงกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2514 ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบความสามารถในการใช้ห้องสมุด แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อห้องสมุด และแบบสอบถามการส่งเสริมการอ่านของครูและบรรณารักษ์ รวม 3 ฉบับ เป็นเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ $t - test$ ค่าสหสัมพันธ์ และอัตราส่วนร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าทักษะในการใช้ห้องสมุดมีส่วนช่วยให้นักเรียนทำคะแนนในวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทยดีขึ้น แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการเรียนโดยรวม และผลการเรียนในวิชาสังคมศึกษา นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่า ทักษะคิด ความสามารถในการใช้ห้องสมุด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อถือได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับครูผู้สอน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีจำนวนน้อยที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า

พันทิพา เมฆบูรณ์ (2515: 107,110-111) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ห้องสมุดในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดโรงเรียนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานคร โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 300 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 20 โรงเรียน และสัมภาษณ์บรรณารักษ์ของห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 20 แห่งด้วยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่าครูและนักเรียนส่วนมากมีความเห็น

ว่า ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา จำเป็นต้องใช้ห้องสมุดเพิ่มเติมจากชั่วโมงสอนประมาณ สัปดาห์ละ 1 - 3 ชั่วโมง ส่วนหนังสืออ่านประกอบที่ครูและนักเรียน ส่วนใหญ่สนใจ คือชีวประวัติ บุคคลสำคัญ วารสาร หนังสือพิมพ์ สารคดีเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว ทางด้านวิธีการที่ครูสังคมศึกษา แนะนำให้นักเรียนใช้ห้องสมุดโรงเรียนค้นคว้าประกอบการเรียน มากที่สุด คือให้ค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่งโดยให้ทำเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคที่สำคัญในการใช้ห้องสมุดโรงเรียนในการเรียนการสอนก็คือ หนังสือและอุปกรณ์ สื่อทัศนศึกษามีจำนวนน้อยไม่สมดุลกับผู้ใช้ ขาดการประสานงานระหว่างครูสังคมศึกษาและ บรรณารักษ์ บริการของห้องสมุดยังต้องมีการปรับปรุง

กัญญา ดันพิทยคุปต์ (2515: 64-67) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้แหล่งความรู้ใน ชุมชนในการสอนประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2" วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อเท็จจริง เกี่ยวกับขอบเขตและลักษณะการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมาประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครหลวงกรุงเทพ ธนบุรี และเพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และส่งแบบทดสอบไปยังนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัด นครหลวงกรุงเทพธนบุรี รวม 10 โรงเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครู 28 คน นักเรียน 277 คน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากครูใช้วิธีหาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลจากนักเรียน ใช้การทดสอบค่า Z (Z-test) ผลการวิจัยพบว่า ครูทุกคนเคยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนบางแห่ง เพื่อประกอบการสอนประวัติศาสตร์ แหล่งความรู้ชุมชนที่ครูใช้มากที่สุด คือ เอกสารสิ่งพิมพ์ โบราณวัตถุ แหล่งความรู้ที่ใช้น้อยที่สุด คือ วิทยากรและโทรทัศน์ ครูส่วนใหญ่นิยมวิธีการให้ นักเรียนออกไปค้นคว้าจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม แนะนำให้ไปฟังปาฐกถาหรืออภิปราย รวมทั้งการแนะนำ หรือพานักเรียนไปร่วมในกิจกรรมของชุมชน การจัดทัศนศึกษาเป็นวิธีการที่ครูบางคนใช้อยู่ แต่ ไม่มากนัก และวิธีการที่ครูใช้น้อยที่สุด ในการนำแหล่งความรู้ชุมชนมาสู่โรงเรียน คือ การแนะนำให้นักเรียนไปซักถามผู้ปกครอง และการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง อุปสรรคที่ทำให้ ครูไม่ค่อยใช้วิธีการจัดทัศนศึกษา คือ ความปลอดภัยของนักเรียนในด้านพาหนะการเดินทาง ส่วน ที่ครูไม่ค่อยเชิญวิทยากรมาบรรยายก็เพราะไม่มีค่าใช้จ่ายและชั่วโมงพิเศษเพื่อการนี้โดยเฉพาะ และจากการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนของนักเรียน ปรากฏว่านักเรียนเรียนได้ดีขึ้น มีประสิทธิผลทางการเรียนสูงขึ้น เมื่อครูนำแหล่งความรู้ชุมชนมาช่วยในการสอน

สมพร สวายนแก้ว (2516: 114-120) ได้วิจัยเรื่อง "กิจกรรมและบริการของห้องสมุดโรงเรียนสำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ เสนอแนะกิจกรรมที่ครูผู้สอนใช้ประกอบการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กิจกรรมที่ห้องสมุดควรจัด และอุปกรณ์การสอนที่ครูผู้สอนและบรรณารักษ์สามารถร่วมกันจัดหาประกอบการเรียนการสอน ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์จากเอกสาร ตำราต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการเสนอกิจกรรมการเรียนการสอน พร้อมทั้งกิจกรรมและบริการของห้องสมุดที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า วรรณคดีที่ถือเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด ได้แก่

- 1) สอนการใช้ห้องสมุดและใช้พจนานุกรม
- 2) การเล่าเรื่องเกี่ยวกับวรรณคดีที่เรียนในตอนอื่น ๆ
- 3) จัดแสดงภาพและจัดทำแผ่นป้ายต่าง ๆ
- 4) จัดบริการหนังสือ
- 5) จัดเชิญวิทยากรมาบรรยายหรืออภิปราย
- 6) จัดนิทรรศการ
- 7) บริการภาพและอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ
- 8) จัดประกวดเล่านิทาน วรรณคดีที่เน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเป็นสำคัญ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด ได้แก่
 - 1) เล่านิทาน
 - 2) จัดประกวดภาพเขียนประกอบนิทาน
 - 3) ให้ความร่วมมือในการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุต่าง ๆ
 - 4) จัดฉายภาพยนตร์
 - 5) จัดนิทรรศการแนะนำหนังสือ
 - 6) จัดประกวดเรียงความ วรรณคดีที่แสดงสุนทรียภาพและอารมณ์ของภาษา กิจกรรมและบริการของห้องสมุด ได้แก่
 - 1) บริการเครื่องเสียงอ่านทำนองเสนาะต่าง ๆ เทป แผ่นเสียง
 - 2) บริการหนังสือวรรณคดีประเภทภาพย่อกโคลงอื่น ๆ วรรณคดีประเภทบทละคร กิจกรรมและบริการของห้องสมุด ได้แก่
 - 1) จัดแสดงละครในโอกาสที่เหมาะสม เช่น ในวันสำคัญต่าง ๆ โดยร่วมมือกับครูผู้สอน
 - 2) จัดแนะนำหนังสือบทละครประเภทปลูกใจให้รักชาติ และประเภทบขันของรัชกาลที่ 6
 - 3) จัดบริการหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ
 - 4) จัดประกวดภาพประกอบบทละคร วรรณคดีประเภทสอนให้เกิดความคิด กิจกรรมและบริการของห้องสมุด ได้แก่
 - 1) จัดป้ายประกาศแสดงคติ ข้อคิดที่ได้จากวรรณคดี
 - 2) จัดประกวดบทความ เรื่องหรือคำประพันธ์ประเภทสอนใจให้คิด

ทศพร เขาวนคี (2517: 44-48) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์แห่งความรู้ในชุมชนประกอบการสอนภูมิศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขอบเขต ลักษณะการใช้ประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู นักเรียนและเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ 30 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 300 คน จากโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร 10 โรงเรียน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน 10 แห่ง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีหาค่าร้อยละ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบ ผลการวิจัยพบว่า ครูและนักเรียนทุกคนเคยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนบางแห่งเพื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ประเภทของสื่อการสอนจากแหล่งความรู้ในชุมชนที่นิยมใช้มากที่สุด คือ เอกสารต่าง ๆ และภาพยนตร์ สื่อการสอนที่ใช้บ่อย คือ फिल्मสตริป และการไปศึกษานอกสถานที่ ที่กรมอุตุนิยมวิทยา วิธีการที่ครูและนักเรียนนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้มากที่สุดคือ การไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่น ๆ นอกโรงเรียน และภาพยนตร์จากแหล่งความรู้ทางวิชาภูมิศาสตร์ วิธีการที่ใช้บ่อย คือ การไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน ส่วนวิธีการที่เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนใช้มากในการให้บริการคือ การตอบข้อซักถามทางโทรศัพท์ และการแจกเอกสารต่าง ๆ วิธีการที่ใช้บ่อย คือ การอภิปรายปัญหา และอุปราศรัยที่ครูและนักเรียนพบมากที่สุดในการไปทัศนศึกษา คือ นักเรียนขาดระเบียบวินัย และครูผู้ควบคุมมีจำนวนน้อย ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน สำหรับการฟังวิทยากร พบว่า ไม่มีชั่วโมงพิเศษจัดไว้เพื่อฟังวิทยากร และนักเรียนไม่รู้จักมารยาทในการฟังเท่าที่ควร

ในปีเดียวกัน วิภา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา (2517: 56-59) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต กรุงเทพมหานคร โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 20 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 300 คน ในโรงเรียนสาธิต 5 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าประเภทของหนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาที่ครูและนักเรียนส่วนใหญ่สนใจอ่าน คือบทความต่าง ๆ จากวารสารและหนังสือพิมพ์ และชีวประวัติบุคคลสำคัญ วิธีที่ครูสังคมศึกษานำให้นักเรียนใช้ห้องสมุดโรงเรียนค้นคว้าประกอบการเรียนมากที่สุดคือให้ค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่งโดยให้ทำเป็นกลุ่มและรายบุคคล บริการที่ห้องสมุดโรงเรียนจัดให้แก่ครูและนักเรียนได้ทราบถึงหนังสือและอุปกรณ์ใหม่ คือ จัดมุมหนังสือใหม่ไว้ในห้องสมุด ครูและนักเรียนได้ให้

ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงบริการห้องสมุดเพื่อให้ผู้ใช้ได้ประโยชน์จากห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ต่อมา พันธุ์ทิพา หลามเลิศบุญ (2519: 68-72) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตในกรุงเทพมหานคร และเพื่อสำรวจประเภทของหนังสืออ่านประกอบที่ครูและนักเรียนสนใจ และเนื้อหาสาระในสิ่งพิมพ์ที่นำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 300 คน ในโรงเรียนสาธิต 5 โรงเรียน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย ที่มีอยู่ในห้องสมุดที่ครูภาษาไทยชอบอ่าน คือ เกร็ดความรู้และสารคดีที่เกี่ยวกับภาษาไทย นักเรียนส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือประเภท ตำนาน และนิทานพื้นเมือง ซึ่งเป็นหนังสืออ่านประกอบส่งเสริมความรู้หมวดภาษาไทยในวิชาวรรณคดีมากกว่าวิชาอื่น ครูและนักเรียนใช้บทความจากหนังสือพิมพ์วารสาร เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน วิธีที่ครูส่วนใหญ่แนะนำให้นักเรียนใช้ห้องสมุดโรงเรียนค้นคว้ามากที่สุด คือ ให้อ่านและเขียนรายงาน สำหรับบริการที่ห้องสมุดโรงเรียนจัดให้ครูและนักเรียนได้ทราบถึงหนังสือใหม่ ๆ ของห้องสมุด คือ จัดมุมหนังสือใหม่ในห้องสมุด นอกจากนี้ครูและนักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่ หนังสือ อุปกรณ์ห้องสมุด ตลอดจนบริการห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ใช้ประโยชน์จากห้องสมุดยิ่งขึ้น

ประหยัด สายวิเชียร (2519: 51-54) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์ของแหล่งชุมชนประกอบการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัด เชียงใหม่" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ของแหล่งความรู้ชุมชนประกอบการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับขอบเขต ลักษณะการใช้ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนสังคมศึกษาจำนวน 30 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 300 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ 10 โรงเรียน และเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งความรู้ชุมชน 10 แห่ง นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบ ผลการวิจัยพบว่า ครูและนักเรียนทุกคนเคยใช้แหล่งความรู้ชุมชนบางแหล่ง เพื่อ

ประกอบการเรียนการสอน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ภิญโญ ดันพิทยคุปต์ และทศพร เขาวนดี ส่วนประเภทของแหล่งความรู้ชุมชนที่ครูและนักเรียนนิยมมากที่สุด คือ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ และภาพยนตร์ แหล่งความรู้ชุมชนที่ใช้น้อย คือ ศูนย์การคมนาคม สถานกงสุล หรือสำนักงานของชาวต่างประเทศ วิธีการที่ครูและนักเรียนใช้แหล่งความรู้ชุมชน มากที่สุดและน้อยที่สุดนั้น ปรากฏผลตรงกับงานวิจัยของทศพร เขาวนดี ส่วนวิธีการที่เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งความรู้ชุมชนใช้มากในการให้บริการ คือ การบรรยาย การแจกเอกสาร การให้ขอยืมเอกสารหรือวัสดุต่าง ๆ และการให้ค้นคว้าจากหนังสือ หรือเอกสารต่าง ๆ ภายในสถานที่ แหล่งความรู้ วิธีการที่ใช้น้อย คือ การอภิปราย เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ทศพร เขาวนดี ปัญหาและอุปสรรคที่ครูและนักเรียนพบมาก คือ จำนวนนักเรียนมาก ครูไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับเตรียมงาน โรงเรียนไม่จัดเวลาพิเศษเพื่อตั้งวิทยากรและนักเรียนไม่รู้จักรายการในการฟัง

เขียน เลือคำ (2521: 73-75) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพ การเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา 4 ระหว่างวิธีแนะนำให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองตามลำพัง วิธีแนะนำให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อย และวิธีสอนแบบ เดิม" วัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบประสิทธิภาพการเรียนภาษาไทยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เจตคติ เกี่ยวกับภาษาไทย และความคิดสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา 4 ระหว่างวิธีแนะนำให้นักเรียนเรียน ด้วยตนเองตามลำพัง วิธีแนะนำให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อยและวิธีสอนแบบ เดิม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษา 4 โรงเรียนเทศบาล 4 อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Pretest Posttest Control Group Design โดยใช้เวลาเรียน 25 ชั่วโมง เครื่องมือวัด ผลการเรียน ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย แบบสอบถามวัดเจตคติ เกี่ยวกับภาษาไทย และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนจากวิธีแนะนำให้ นักเรียนเรียนด้วยตนเองเป็นกลุ่มย่อยมีผลการเรียนสูงกว่าวิธีแนะนำให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง ตามลำพังและวิธีสอนแบบ เดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีแนะนำให้นักเรียนเรียน ด้วยตนเองตามลำพังกับวิธีสอนแบบ เดิม มีผลการเรียนใกล้เคียงกัน เจตคติเกี่ยวกับภาษาไทยของ นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนทั้ง 3 วิธี มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความคิด

สร้างสรรค์พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยตนเอง เป็นกลุ่มย่อย มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยตนเองตามลำพัง และวิธีสอนแบบเดิม และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเดิมมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยตนเองตามลำพังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ต่อมา เฉลิมศรี เจริญการ (2525: 60-64) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์ห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา โครงการทดลองหลักสูตร พุทธศักราช 2521" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากห้องสมุด ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จากห้องสมุด ประกอบการเรียนการสอนตามโครงการทดลองหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และศึกษาถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนและนักเรียนที่มีต่อห้องสมุด กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 85 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 917 คน การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามชนิดแบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบสอบถามปลายเปิด ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนใช้ประโยชน์จากห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมากที่สุด ครูผู้สอนและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า การจัดนิทรรศการห้องสมุดเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก เพราะได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน และเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากห้องสมุด แต่มีเวลาในการเข้าห้องสมุดน้อยมากเพียงสัปดาห์ละ 0 - 2 ชั่วโมง เท่านั้น อุปสรรคสำคัญในการใช้ประโยชน์ห้องสมุด คือ วัสดุห้องสมุดมีไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และหลักสูตร ครูผู้สอนและนักเรียนมีความเห็นว่าห้องสมุดขาดแคลนบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ขาดเครื่องมือช่วยค้นคว้าไว้บริการ และขาดการประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ครูผู้สอนกับบรรณารักษ์ขาดความร่วมมือในการจัดหาวัสดุเข้าห้องสมุด

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525: 118-125) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทและลักษณะการใช้ประโยชน์ของแหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง และเพื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูสังคมศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน จากโรงเรียน

รัฐบาลในกรุงเทพฯ 20 โรงเรียน และครูสังคัมศึกษาจำนวน 108 คน จากโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดใกล้เคียง 18 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 212 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.98 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยคิดเป็นค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t - test แสดงผลการวิจัยในรูปแบบตารางและอธิบายประกอบ ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคัมศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงต่างก็ใช้ห้องสมุดโรงเรียน หนังสือพิมพ์ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แผนที่ และแผนภูมิต่าง ๆ รวมทั้งสหกรณ์โรงเรียน ประกอบการเรียนการสอนในระดับมาก วิธีการที่ใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนที่ครูสังคัมศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงต่างก็ใช้ในระดับมาก คือ การมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ๆ เวลาในการใช้แหล่งชุมชน ครูสังคัมศึกษาส่วนมากใช้เวลาในเวลาเรียนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การฟังวิทยากร ฟังอภิปราย หรือฟังการบรรยาย และการให้นักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่วนกิจกรรมการให้นักเรียนไปสำรวจบริเวณโรงเรียนหรือชุมชนใกล้โรงเรียน การสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน ส่วนมากใช้เวลาในเวลาเรียน การเปรียบเทียบลักษณะการใช้ประโยชน์แหล่งชุมชน ประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษาของครูสังคัมศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงเกี่ยวกับประเภทของแหล่งชุมชน วิธีการใช้แหล่งชุมชน และกิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติก่อนและหลังการใช้แหล่งชุมชน ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัญหาการใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการใช้แหล่งชุมชน มีจำกัด การวัดผลและประเมินผลทำได้ไม่เต็มที่ วิทยากรและเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งชุมชนมีจำนวนน้อย นักเรียนบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการใช้แหล่งชุมชน รวมทั้งขาดทักษะในการใช้ ครูสังคัมศึกษาส่วนมากมีความเห็นว่าสมควรใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีประโยชน์มาก ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง รู้จักวิธีการค้นคว้าหาความรู้ และทำให้นักเรียนเกิดความรัก ความผูกพันและภูมิใจท้องถิ่นและในชาติของตน

สุกัญ เตียนทอง (2527: 67-71) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยครูกลุ่มเพื่อน และศึกษาด้วยตนเอง" วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยครู กลุ่มเพื่อน และศึกษา

ด้วยตนเองกับเกณฑ์ 80% - 63% กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2526 ของโรงเรียนชุมชนบ้านลำตวน และโรงเรียนบ้านตะเคียนกิ่งอำเภอลำตวน จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 64 คนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม โดยวิธีเรียงสลับกันเป็นคู่ขนาน และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง กลุ่มทดลองที่ 1 สอนโดยครูที่ได้คำนึงถึงความบกพร่องของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 สอนโดยกลุ่มเพื่อนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์จำนวน 8 คน กลุ่มทดลองที่ 3 ให้ศึกษาด้วยตนเองและกลุ่มควบคุม สอนโดยครูที่ไม่ได้คำนึงถึงความบกพร่องของนักเรียน ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทศนิยม ที่ใช้ทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ F - test และ Chi - square ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มทดลองที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มทดลองที่ 3 และกลุ่มควบคุม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 ผ่านเกณฑ์ 80% - 63% แต่กลุ่มทดลองที่ 3 และกลุ่มควบคุมผลสัมฤทธิ์ไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮิลดา ลีส เจย์ (Hilda Lease Jay 1970: 2413-A) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในฐานะที่เป็นเครื่องช่วยสอนชนิดหนึ่ง" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคของการใช้ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในฐานะเป็นเครื่องช่วยสอนและเพื่อใช้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ในการใช้สื่อการสอนในโรงเรียน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้ตอบ กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูจำนวน 88 คน และนักเรียนจำนวน 1,240 คน ผลการวิจัย ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของครูและนักเรียนว่า ครูไม่ควรสอนแต่เพียงในห้องเรียน ควรจัดให้มีเวลาสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่ต้องอาศัยการค้นคว้าจากห้องสมุด โดยครูอาจกำหนดหัวข้อให้ พยายามให้หัวข้อที่นักเรียนมีโอกาสเลือกได้มากที่สุด และตัวครูเองควรเข้าไปสำรวจหนังสือในห้องสมุด เพื่อที่จะทราบว่าจำนวนหนังสือมีเพียงพอและเหมาะสมสำหรับนักเรียนค้นคว้าหรือไม่ ห้องสมุดควรมีอุปกรณ์ต่าง ๆ

ครบครัน และควรมีการใช้บริการได้สะดวก ควรมีรายชื่อวัสดุต่าง ๆ ให้ครูและนักเรียนได้ทราบ และให้ความช่วยเหลือแนะนำถึงวิธีที่จะใช้ประโยชน์จากวัสดุนั้น

ในปีเดียวกัน เดล เอ็นจิน เบคเกอร์ (Dale Engene Becker 1970: 2411-A) ได้วิจัยเรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนที่มีห้องสมุดและโรงเรียนที่ไม่มีห้องสมุด" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนที่มีห้องสมุดว่าจะแตกต่างจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีห้องสมุดหรือไม่ โดยมีขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะในการรวบรวมข้อมูล ทักษะในการอ่านแผนผังและแผนภูมิ ทักษะในการอ่านแผนที่และลูกโลก และเนื้อหาของการพัฒนารัฐธรรมนูญและภูมิประเทศบางส่วนของสหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ของโรงเรียนที่มีโปรแกรมการใช้ห้องสมุดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนจำนวนเท่ากันในโรงเรียนที่ไม่มีห้องสมุด นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องเดียวกัน และในเวลาที่เหมาะสม มีการวัดทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่า การสอนให้รู้จักการใช้ห้องสมุด และการแนะนำของบรรณารักษ์มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องการรวบรวมข้อมูล และทักษะการอ่านแผนที่ ลูกโลก ของนักเรียนกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นการที่ให้กลุ่มทดลองได้ใช้วัสดุประกอบการเรียนจำนวนมาก ทำให้ผลการเรียนรู้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ต่อมา ฮาร์แลน เรย์ จอห์นสัน (Harlan Ray Johnson 1975: 3545-A) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์จากห้องสมุดของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองทักสัน เขต 1" วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาทัศนคติของบรรณารักษ์ที่มีต่อครูเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด ศึกษาทัศนคติของครูที่มีต่อห้องสมุดและการบริการ ศึกษานโยบายและการปฏิบัติในการทำงานที่ดีที่ควรปฏิบัติต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงการใช้ห้องสมุดของครู โดยใช้แบบสอบถามกับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 155 คน และสัมภาษณ์หัวหน้าบรรณารักษ์จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 16 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 9 โรงเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ครูไม่ใช้ห้องสมุด คือ ไม่เห็นความจำเป็นของการใช้ ครูร้อยละ 44 มีความเห็นว่าสามารถดำเนินการสอนไปได้โดยไม่ต้องใช้ห้องสมุด บรรณารักษ์ทั้งหมดคิดว่าควรมีทัศนคติทางบวกต่อห้องสมุด และครูร้อยละ 58.1 ยินดีรับ

ความช่วยเหลือในการวางแผนงานในชั้นเรียน และเห็นว่าบรรณาธิการสามารถช่วยเหลือในด้าน การสอนได้ นโยบายและการปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อการใช้ห้องสมุดของครู ตามความเห็นของครู ได้แก่ ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับบรรณาธิการ (ร้อยละ 83.9) การเตรียมความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดของคณะ ผู้ดำเนินงานห้องสมุด (ร้อยละ 32.9) การมีส่วนร่วมในการเลือกสรรวัสดุของห้องสมุด (ร้อยละ 45.2) ส่วนนโยบายและการปฏิบัติที่บรรณาธิการสนับสนุนครูให้ใช้ห้องสมุด ตามความเห็น ของบรรณาธิการ ได้แก่ การให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกและจัดหาเพื่อรวบรวมสื่อวัสดุที่เกี่ยวข้อง ชั้นเรียนในห้องสมุด (ร้อยละ 96) การจัดเตรียมความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดให้แก่ครู (ร้อยละ 76) การจัดระบบหมวดหมู่ในห้องสมุดให้สมบูรณ์ (ร้อยละ 100) ด้านบริการห้องสมุดที่ครูมีความพึงพอใจ ตามความเห็นของครู ได้แก่ การเผยแพร่รายการหนังสือและวัสดุใหม่ ๆ (ร้อยละ 59.4) การ เลือกสรรหนังสือวัสดุช่วยสอนแก่ครู (ร้อยละ 43.9) การทำงานร่วมกับครูในการปรับปรุงหลักสูตร (ร้อยละ 39.4) การรวบรวมความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดให้แก่ครูแต่ละคน (ร้อยละ 34.2) การจัด แสดงนิทรรศการ (ร้อยละ 31) การบริการสื่อวัสดุแก่ชั้นเรียน (ร้อยละ 30.3) การบริการ อุปกรณ์แก่ชั้นเรียนและจัดรายการสนทนาเกี่ยวกับหนังสือต่าง ๆ (ร้อยละ 29.7) การบริการใน ห้องสมุดตามปกติ (ร้อยละ 15.5)

✓ อะเซบ เดสตา (Azeb Desta 1976: 6439-6440-A) ได้วิจัยเรื่อง "การสำรวจ การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษาของเอธิโอเปีย เพื่อให้สอดคล้องกับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน" วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสภาพการณ์ปัจจุบันที่จำเป็นในการใช้ทรัพยากร ชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะให้แนวทาง กระบวนการ และวิธีที่จะใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรให้คุ้มค่า เป็นการกระตุ้นและเสริมประสิทธิภาพการเรียน โดยการเสนอแนวทาง การใช้ทรัพยากร และเสนอวิธีการให้โรงเรียนและชุมชนสามารถทำงานร่วมกัน ในการช่วยเหลือ เด็กให้เป็นสมาชิกที่ดี มีส่วนร่วมในชุมชน ขณะเดียวกันก็มีความรู้ ทักษะ ทศนคติ นิสัยที่ดี และมี คุณค่า ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและผู้อำนวยการระดับอำเภอ และระดับ จังหวัด สรุปผลการวิจัยพบว่าสภาพชั้นเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป วัสดุการสอนไม่ เหมาะสมและไม่เพียงพอ การจัดการเรียนการสอนมีความจำกัดอยู่แต่ในบทเรียน และการจดจำ ทิ้ง ๆ ที่ทุกชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ เพื่อสนองจุดมุ่งหมายของการศึกษาได้ อุปสรรคที่ ทำให้การใช้ทรัพยากรไม่เพียงพอนั้นมีสิ่งที่ไม่ได้ ปัญหาการใช้ทรัพยากรในระดับต่ำ